

El projecte d'ensenyament unitarista de les humanitats

Ensenyar la història

Dia 16 de desembre el Congrés de Diputats obligava la ministra Aguirre a retirar el seu projecte de Decret que, amb l'excusa de millorar l'ensenyament de les humanitats, pretenia intervenir i controlar la lectura que es fes a les aules de la història o de la literatura, imposant-hi la seva visió unitarista i des del centre.

Tot i aquesta derrota, la ministra ha advertit que pensa continuar dins la mateixa línia. Sembla demanar massa que reconegui els greus defectes del seu projecte, la ruptura del consens que ha envoltat la seva gestació i el rebuig que ha provocat dins els àmbits culturals i polítics de les nacions perifèriques de l'Estat, per tal com amenaça de recuperar una forma d'ensenyar aquestes matèries que no es correspon amb la configuració d'un Estat plurinacional.

Quatre són, al nostre parer, els arguments per rebutjar aquest tipus d'iniciatives:

- Representen tornar a èpoques passades, trencant la tendència existent des de fa anys de fer un ensenyament de la geografia i de la història més apropats a la nostra realitat nacional i cultural, que han fet de les Balears el principal referent a partir del qual estudiar la nostra realitat present i passada.

Es torna a una concepció unitarista i uniformitzadora de l'Estat, pròpia d'èpoques de mala memòria per a tots els demòcrates. De fet entre els objectius comuns que recollia el projecte es parla literalment de «comprender y valorar el carácter unitario de la trayectoria histórica de España».

- Si s'entén que les quatre cultures de l'Estat són patrimoni comú de tots i s'han de tractar de forma igualitària no s'explica la prolixa presència de continguts de literatura castellana al costat de l'aparició esporàdica i parcial de les altres literatures de l'Estat. De fet aquest Decret demostrava la seva concepció que hi ha una literatura important, la castellana, i unes altres de segona que només són tingudes en compte de forma subsidiària i folklòrica. És important, per a una educació en el respecte de la diversitat, que els alumnes de tot l'Estat coneguin les principals aportacions de les quatre literatures.

- Comporten una invasió de les competències de les CCAA ja que, segons la LOGSE, l'Estat només pot fixar el 55% del currículum de cada assignatura, deixant la resta a les comunitats

amb llengua pròpia. El decret de la ministra Aguirre multiplicava per set els 26 temes a estudiar de forma obligatòria, amb la qual cosa eliminava de fet la possibilitat de les comunitats autònomes de fixar-ne la resta, ja que esdevenia materialment inviable impartir altres continguts al marge de la llarguíssima relació estatal. Per la seva banda, els nostres governants autonòmics semblaven acceptar aquesta invasió competencial per part dels dirigents estatals del seu propi partit, malgrat que buidava de contingut la nostra autonomia curricular.

- Finalment representen una invasió de l'autonomia dels centres i del professorat a l'hora de fer el tercer nivell de concreció del currículum que es preveia en una reforma educativa que, pel que es veu, de cada vegada més esdevé paper mullat pels actuals governants del PP. Enfront d'un model descentralitzat que donava als centres educatius la possibilitat d'adaptar les ensenyances a les diferents realitats on estan ubicats, es vol tornar a un model dirigista que desconfia de la professionalitat del docents i que pretén lligar-ho tot des de dalt.

A més a més, la importància que es vol donar als continguts conceptuals i concretament a l'acumulació de dades i de fets més que no pas a la comprensió global dels processos històrics, delaten una concepció de l'ensenyament que ja havíem donat per superada.

Ensenyar la història, aquest és el tema central d'aquest número de PISSARRA. I ho és per dos motius principals: primer, perquè així ens ho han demanat diferents mestres i professors de secundària que treballen aquesta àrea; i, segon, perquè la ministre Aguirre, amb la presentació del projecte de reforma de l'ensenyament de les humanitats, ha obert el debat sobre el tema i ha provocat el rebuig entre diferents sectors de l'ensenyament, de la política i la cultura.

El gran interès pel tema ha fet que hagin arribat a la redacció més originals (articles, propostes i experiències didàctiques) dels que podíem incloure en aquest número; per això, els presentarem en dues parts. En aquesta primera entrega hi van aquells articles més directament relacionats amb la didàctica de la història a primària i primer cicle d'ESO. Els de secundària (i altres) els inclourem en el proper número. □